

■ Ἄς ἀκολουθοῦμε τὰ ἴχνη τοῦ Πρώτου καὶ Μεγάλου Πτωχοῦ

«Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι»*

Ἐσκησις στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, Μητέρες, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί, ἐπικαλοῦμαι τὴν ἐνίσχυσιν τῶν προσευχῶν σας, γιὰ νὰ ἀποτολήσω νὰ ἀναφερθῶ σὲ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὴν πνευματικὴ μας οἰκοδομὴ καὶ πρωτίστως βεβαίως ἀφοροῦν τὴν ἀναξιοτήτά μου. Διότι, συνήθως, ὅ,τι λέγεται στὶς Ὅμιλιες εἶναι πρὸς οἰκοδομὴν πρωτίστως τοῦ ὁμιλοῦντος· καὶ εὐχαριστῶ ποῦ μοῦ δίδεται αὐτὴ ἡ εὐκαιρία, ὥστε νὰ ἐνθυμοῦμαι, κάθε φορὰ ποῦ ἐκφωνῶ κάποια πτωχὴ Ὅμιλία, τὴν ἀμαρτωλότητά μου καὶ τὴν πτωχεῖά μου τὴν πνευματικὴ καὶ νὰ ἔχω αὐτο-μεμψία.

Ὅσα ἤθελα λοιπόν, μὲ τὴν Χάρι τοῦ Κυρίου μας, μὲ τὴν βοήθεια τῆς Παναγίας μας, τῆς Ὅποιας σήμερα ἐορτάζουμε τὴν Σύναξιν τῆς ἱερᾶς Εἰκόνας «ἜΩ Πανύμνητε Μητέρα», μὲ τὶς πρεσβεῖες τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ Ἁγίου Ἱερωνύμου, τῶν Ἁγίων μας καὶ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ τοῦ Ἀποστόλου, νὰ ἀναφερθῶ σὲ ἓνα θέμα, τὸ ὁποῖο ἔχει ἄμεση σχέση μὲ τὴν ἀγομένη ἐπέτειο.

Σήμερα ἔχουμε Ἄγρυπνία βεβαίως πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας μας καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Θω-

(*) Ὅμιλία, ἡ ὁποία ἐξεφωνήθη εἰς τὴν 14ην Ἐπέτειον τῆς εἰς Ἐπίσκοπον Χειροτονίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανοῦ.

• Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίας Παρασκευῆς, Ἀχαρναὶ Ἀττικῆς, 6.10.2021, † Σύναξις ἱερᾶς Εἰκόνας «ἜΩ Πανύμνητε Μητέρα» καὶ Ἀποστόλου Θωμᾶ.

μᾶ, ἀλλὰ ἀκριβῶς τὴν ἡμέρα αὐτή, πρὶν ἀπὸ δεκατέσσερα χρόνια, συγκατέβη ὁ Κύριος καὶ ἡ ἀναξιότης μου ἔλαβε τὴν Ἐπισκοπικὴ Χειροτονία. **Γ**ιὰ νὰ μᾶς δοθῆ αὐτὴ ἡ μεγάλη Διακονία, αὐτὸ τὸ μεγάλο Χάρισμα, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνταποκριθοῦμε, διότι ὅταν μᾶς δίδονται τὰ Χαρίσματα, μετὰ ὁ Κύριος ἀναμένει νὰ Τοῦ ἀνταποδώσουμε αὐτὰ πολλαπλάσια.

* * *

Σήμερα, θὰ ἤθελα νὰ ἐνθυμηθῶ τὴν μεγάλη δωρεὰ ποὺ μᾶς ἀξίωσε ὁ Κύριός μας, νὰ ἔχουμε ἕναν πνευματικὸ Πατέρα – νὰ ἔχουμε τὴν εὐλογία του καὶ τὶς προσευχές του – ἕναν Μητροπολίτη, Γέροντα καὶ Ὁδηγό μας: τὸν Ἀείμνηστο Μητροπολίτη Κυπριανὸ († 17.5.2013). **Ἐ**κεῖνος λοιπὸν πάντοτε μᾶς καλλιεργοῦσε τὸ *Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα*. **Ἡ** μεγαλύτερη *Παρακαταθήκη* ποὺ θὰ μπορούσε νὰ μᾶς ἀφήσῃ, ἡ ὁποία εἶναι ὄντως σωτήριος, εἶναι νὰ καλλιεργοῦμε διαρκῶς τὸ *Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα*.

Τὸ *Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα* βεβαίως δὲν εἶναι ἀπλῶς δύο λέξεις, ἀλλὰ ὀλόκληρη ζωὴ, ὀλόκληρο βίωμα· εἶναι ἡ παράδοσις διὰ μέσου τῶν αἰώνων τῆς *Παρακαταθήκης* τοῦ Κυρίου μας καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. **Ἐ**κεῖνος μᾶς παρέδωσε στοὺς Ἀποστόλους καὶ οἱ Ἀπόστολοι στοὺς μετέπειτα Ἀρχιερεῖς, Ἁγίους Πατέρας καὶ πνευματικὸς Ὁδηγούς. **Ἐ**τι μᾶς παρέδωσαν οἱ Ἁγιοὶ εἶναι αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε *Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα*.

Ἐπειδὴ δὲν ἔχουμε ἐμβαθύνει, γιὰ διαφόρους λόγους, ἀλλὰ κυρίως ἐξ αἰτίας ἡμῶν τῶν Ποιμένων, οἱ ὁποῖοι δὲν φροντίζουμε ἀπὸ πρωῒας μέχρι νυκτὸς νὰ καλλιεργοῦμε πρῶτα στὸν ἑαυτὸ μας καὶ μετὰ στὸ Ποίμνιό μας τὸ *Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα*, γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἔχουμε πολλὰ προβλήματα μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Ἀνέκαθεν δηλαδὴ, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὅλα τὰ προβλήματα, ποὺ παρουσιάσθηκαν μέσα στὴν Ἐκκλησία, ὡφείλοντο στὸ ὅτι ἀκριβῶς ἐδημιουργοῦντο διάφορα σκάνδαλα ἀπὸ Κληρικοὺς ἰδίως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ λαϊκοὺς ὅπωςδήποτε, οἱ ὁποῖοι δὲν ἦσαν φορεῖς τῆς *Παραδόσεως*, δὲν ἦσαν φορεῖς τοῦ γνησίου *Ἐκκλησιαστικοῦ Φρονήματος*, τοῦ γνησίου πνεύματος ποὺ πρέπει νὰ διέπη πρωτίστως βεβαίως τοὺς Ποιμένας καὶ κατόπιν καὶ τὸ Ποίμνιο, τὸ ὁποῖο εἶναι *λογικὸ* καὶ ὄχι *ἄλογο*, καὶ περιμένει λόγον, περιμένει τροφή πνευματικὴ, περιμένει *ὑδωρ ζωῆς*, γιὰ νὰ ποτισθῆ ἡ ψυχὴ του καὶ νὰ μπορέσῃ νὰ προχωρήσῃ στὴν ἐν *Χριστῶ* *Ζωῇ* καὶ νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸν Χριστό μας.

Διότι βεβαίως, όπως έχουμε επανειλημμένως διακηρύξει, ή έν Χριστῶ Ζωή έχει σκοπό νά ένωθῆ ό πιστός Χριστιανός με τόν Χριστό μας. Δέν είναι δηλαδή, όπως στις άλλες θρησκείες, οί όποιες, μέσω κάποιων τελετῶν και συνηθειῶν, εκφράζουν μία εὐλάβεια, μία εὐσέβεια. Ἡ Ὁρθοδοξία μας, ή άγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, δέν είναι μία θρησκεία, ή όποία εξαντλείται σε τελετουργικά πράγματα, σε πράξεις εξωτερικές, αλλά είναι Ζωή, είναι φορέας τοῦ Χριστοῦ μας, είναι ό Χριστός μας παρατεινόμενος εἰς τούς αἰῶνας. Εἶναι Ζῶν ό Χριστός μας μέσα στην Ἐκκλησία και μετέχεται ἀπό τούς πιστούς δια μέσου τῆς έν Χριστῶ έν γένει Ζωῆς, ειδικότερα δέ με τήν Προσευχή, με τὰ Ἅγια Μυστήρια και τήν ἐφαρμογή τῶν Ἐντολῶν πού ἄφησε ό Χριστός μας.

* * *

Οἱ Ἐντολές έχουν χαρακτήρα θεραπευτικό, δέν είναι κάτι πού κάνουμε τυπικά. Παραδείγματος χάριν, όταν νηστεύουμε, δέν νηστεύουμε τυπικά. Ἐπειδή δηλαδή τήν Τετάρτη και τήν Παρασκευή πρέπει νά νηστεύσουμε, θα νηστεύσουμε –και ένίστε ἄς πούμε ότι νηστεύσαμε– και νομίζουμε ότι κάναμε ένα καθήκον και ότι αὐτό μᾶς καθιστᾶ καλούς Χριστιανούς. Πρέπει νά νηστεύσουμε· βεβαίως. Ἡ νηστεία είναι Ἐντολή τοῦ ιδίου τοῦ Χριστοῦ μας· ό Ἴδιος μάλιστα ἐνήστευσε στο Ὅρος τῶν Πειρασμῶν, σαράντα ἡμέρες μετὰ τήν Βάπτισί Του, δίδοντάς μας ὑπόδειγμα. **Και** οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι και ὅλοι οἱ Ἅγιοι βεβαίως ἐνήστευαν.

Ἀλλά γιατί ἐνήστευαν;

Πρῶτος σκοπός τῆς νηστείας είναι νά καθαρισθῆ ή ὑπαρξίς μας, τὰ πάθη νά κατασταλοῦν και νά μὴν κυριαρχοῦν στην ζωή και τήν πορεία μας, οὕτως ὥστε, ἐφ' ὅσον θα είναι καθαρό τὸ ἔδαφος, καθαρή ή καρδιά μας, νά κατοικήση μέσα μας ό Χριστός μας και ἔτσι δέν θα ζοῦμε πλέον ἐμεῖς, αλλά θα ζῆ ό Χριστός μας μέσα στην καρδιά μας. Αὐτό είναι τὸ ζητούμενο.

* * *

Όταν λοιπόν κάνουμε αὐτο-εξέταση, γιατί τὸ Ἐκκλησιαστικό Φρόνημα, όπως έχουμε πολλάκις ὑπογραμμίσει ιδίως τόν τελευταῖο καιρό, ἀπαιτεῖ νά κάνουμε συνεχῆ αὐτο-κριτική, πρέπει νά ἐξετάζουμε ὄχι μόνο τὸ δέν κάναμε, δηλαδή τὸ ἀποφύγαμε ὡς ἁμαρτία, αλλά πρέπει και νά διαπιστώνουμε ἂν μέσα μας ζῆ ό Χριστός. **Όπως** ή γυναίκα, όταν μείνη ἔγκυος –τὸ ἔλεγε και αὐτὸ ό Ἀείμνηστος †Πατέρας μας– πότε τὸ καταλαβαίνει; **Όταν**

μέσα στο εἶναι της, στην γαστέρα της, αισθάνεται τὴν ζωὴν νὰ κινῆται, ἢ ὁποῖα ζωὴ σὲ λίγους μῆνες θὰ ἔλθῃ στοὺς φῶς. *Ἐτσι ἀκριβῶς εἶναι καὶ ἡ ζωὴ μας ἡ χριστιανικὴ.

Εἴμεθα ἐνωμένοι μὲ τὸν Χριστό μας; Ζῆ ὁ Χριστὸς ἐν ἡμῖν;

Σὲ αὐτὴ λοιπὸν τὴν προοπτικὴν, ὡς βάσι τὸν τρόπον τινὰ αὐτῆς τῆς αὐτο-κριτικῆς, τῆς αὐτο-ἐρευνας, τῆς αὐτο-εξετάσεώς μας, ὁ Κύριός μας ἐξεφώνησε τοὺς γνωστούς Μακαρισμούς.

Στὸ Ε' Κεφάλαιο τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, ὅπου περιλαμβάνεται ἡ ἐπὶ τοῦ Ὑποκόμματος Ὁμιλία τοῦ Κυρίου μας (μέχρι καὶ τοῦ Ζ' Κεφαλαίου), ἐκτὸς τῶν ἄλλων θαυμασιῶν καὶ πνευματικῶν ὑψηλῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ Κύριος ἐξεθέσῃ, μᾶς παρουσίασε τοὺς Μακαρισμούς, μία μεγάλη πρωτοτυπία. Ὁ Κύριός μας δηλαδὴ, δὲν εἶπε: «Πρέπει νὰ κάνετε ἐκεῖνο, ἐκεῖνο, ἐκεῖνο», ἀλλὰ τὰ ἐξεφράσῃ ἐν εἰδει Μακαρισμῶν. Μακάριος, δηλαδὴ, ἐκεῖνος ποὺ θὰ κάνῃ ἐκεῖνο, ἐκεῖνο κτλ.. Τί σημαίνει μακάριος; Θεὸς εἶναι εὐτυχισμένος καὶ σὲ αὐτὴ τὴν ζωὴν καὶ στὴν ἄλλη, ἐὰν θὰ βιώσῃ τοὺς Μακαρισμούς.

* * *

Ἡ βάσις λοιπὸν τῶν Μακαρισμῶν, τὸ πρῶτο σκαλοπάτι, ἡ πρώτη βαθμίδα θὰ λέγαμε, σὲ αὐτὴ τὴν κλίμακα, εἶναι ὁ περίφημος Μακαρισμός: «**Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν**» (Ματθ. ε' 3).

Εἶναι ἓνας Μακαρισμὸς συγκλονιστικός. Δὲν γνωρίζω πῶς ὁ κάθε ἓνας ἀπὸ τοὺς παρόντας καὶ τοὺς ἀπόντας ἔχει ἐμβαθύνει καὶ ἂν συγκλονίζεται ἀπὸ αὐτὸν τὸν Μακαρισμὸν καὶ ἂν ἡ ζωὴ του κατευθύνεται ἀπὸ αὐτὸν τὸν Μακαρισμὸν, διότι ὅλη ἡ κλίμακα στηρίζεται στὸν πρῶτο αὐτὸ Μακαρισμὸν. Ἐὰν ἀφαιρέσουμε αὐτὸν τὸν Μακαρισμὸν, τὸν ἀγνοήσουμε καὶ δὲν τὸν βιώσουμε, τότε ὅλη ἡ κλίμακα σωριάζεται κάτω καὶ δὲν κάνουμε τίποτε· δὲν ὑπάρχει περίπτωση νὰ κάνουμε ὅ,τιδήποτε.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀείμνηστος Ἰσακ Πατέρας μας ἐπέμενε πάρα πολλὸν στοὺς θέματα τῶν πτωχῶν τῷ πνεύματι, δηλαδὴ τῶν ταπεινῶν. Πτωχὸς τῷ πνεύματι ποιὸς εἶναι; Εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐπίγνωσι τῆς ἀνεπάρκειάς του, ἔχει ἐπίγνωσι τῆς ἀμαρτωλότητός του, ἔχει ἐπίγνωσι ὅτι εὐρίσκεται μακριὰ ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ θὰ ἠθελε ὁ Κύριος νὰ εἴμεθα ὡς Χριστιανοί. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἐπίγνωσις τῶν ἐλλείψεων καὶ τῆς ἀνεπάρκειάς του τὸν στρέφει πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ζητεῖ βοήθεια ἀπὸ τὸν Θεόν, διότι εἶναι πτωχὸς πνευματικῶς, ἔχει αἴσθησι τῆς πνευματικῆς του πτωχείας.

Ὅποιος ἔχει αἰσθησι τῆς πνευματικῆς του πτωχείας, ὄχι μόνο μὲ τὰ χεῖλη, ἀλλὰ στήν πράξι, νοιώθει δηλαδὴ βαθειὰ μέσα του πόσο μακριὰ εἶναι ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ πόσο εἶναι ἐλλιπὴς σὲ αὐτὰ πού θὰ ἠθελε ὁ Θεός, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ στραφῆ καὶ νὰ ἐξαρτᾶ τὸν ἑαυτό του πλήρως ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἡ αἰσθησις τῆς πνευματικῆς μας πτωχείας μᾶς ὀδηγεῖ στήν καταφυγὴ πρὸς τὸν Χριστό μας, ὥστε ἀπὸ πτωχοὶ πού εἴμεθα, πνευματικά, ἐφ' ὅσον Ἐκεῖνος θὰ κατοικήσῃ μέσα μας, νὰ γίνουμε πλούσιοι πνευματικά. **Εἶναι** μεγάλη ὑπόθεσις αὐτή. **Σὲ** ἄλλο Μακαρισμὸ λέει ὁ Κύριος: **«Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται»** (Ματθ. ε' 8).

Ἐκεῖνος πού αἰσθάνεται πτωχὸς πνευματικά, ταπεινώνεται, συντριβεται, συναισθάνεται τὴν ἀμαρτωλότητά του, ἔχει κατάνυξι, δὲν κρίνει, δὲν κατακρίνει, δὲν στρέφεται ἐναντίον τῶν ἄλλων, εἶναι ὑπομονετικὸς στὶς δυσκολίες, στὶς δοκιμασίες λέει: **«Δόξα Σοι, Θεέ μου! Σὲ** εὐχαριστῶ πού τὰ ἐπιτρέπεις αὐτά, γιὰ νὰ συναισθάνωμαι τὴν πτωχεία μου, τὴν ἀδυναμία μου».

Ἐτσι, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, ὁ πτωχὸς τῷ πνεύματι γίνεται πτωχοῦλης τοῦ Θεοῦ, γίνεται ὁ πτωχοῦλης τοῦ Χριστοῦ μας, ὁ ὁποῖος πάντοτε σὰν ζητιάνος ζητεῖ τὸ Ἔλεος τοῦ Θεοῦ. **Διότι** ὁ πραγματικὸς πλοῦτος γιὰ τὸν Χριστιανὸ εἶναι αὐτό: νὰ ἔχη διὰ τῆς ταπεινώσεως καθαρὰν καρδίαν, νὰ βλέπῃ τὸν Θεόν, νὰ ἔχη μέσα στήν καρδιά του τὸν Χριστό μας, μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

* * *

Ὁ Ἀείμνηστος † Πατέρας μας ἐπέμενε πάρα πολὺ στὸ θέμα τῆς ταπεινώσεως καὶ μᾶς ἔλεγε, ὅτι ἐμεῖς οἱ σύγχρονοι Μοναχοὶ εἴμεθα ἐλλιπεῖς. **Αὐτὸ** βεβαίως ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς λαϊκοὺς. **Ἐ**μεῖς, ἔλεγε, δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε ἀσκήσεις, ὅπως οἱ παλαιοὶ Ἀσκητές, δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε Ἀγρυπνίες καὶ ἄλλα φοβερὰ πράγματα, ὅπως διαβάζουμε γιὰ τοὺς Στυλίτες καὶ ἄλλους, οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν μέσα τὸ κρῦο καὶ τὴν ὑπερβολικὴ ζέστη καὶ ὑπέφεραν πολλὰ πράγματα.

Ἐμεῖς σήμερα, ὅσο καὶ νὰ προσπαθήσουμε, δὲν μπορούμε νὰ τὰ κάνουμε αὐτά, διότι πλέον καὶ ἐκ τῆς φύσεώς μας εἴμεθα πολὺ ἀδύνατοι. **Ἐ**πομένως πρέπει νὰ καλυφθῆ αὐτὸ τὸ κενὸ μὲ τὴν ταπείνωσι. **Τὸ** λένε καὶ οἱ Πατέρες αὐτό. **Ἡ** ταπείνωσις μας, ἢ

πτωχεία τοῦ πνεύματός μας καλύπτει ὅλα τὰ κενά. Ἔνας ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάνη μετάνοιες, ἀλλὰ ὁμως ἔχει ταπεινώσι καὶ ζητεῖ τὸ Ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ δακρῦζει καὶ λέει: «Θεέ μου, θὰ ἠθελα νὰ κάνω πολλὰ γιὰ Σένα, ἀλλὰ βλέπεις δὲν μπορῶ», αὐτὸ καλύπτει ὅλα τὰ κενά, τὰ ὁποῖα δὲν μπορεῖ ὁ Χριστιανὸς νὰ καλύψῃ λόγῳ τῆς ἀσθενοῦς προαιρέσεως καὶ φύσεώς του, εἴτε εἶναι Μοναχὸς εἴτε εἶναι λαϊκὸς εἴτε εἶναι Κληρικὸς.

Συνήθιζε μάλιστα ὁ Ἀείμνηστος †Πατέρας μας –τὴν εὐχή του νὰ ἔχουμε– νὰ μᾶς φέρνῃ ὡς παράδειγμα τὸν πατέρα Νικόλαο Πλανᾶ. Θὰ ἐνθυμῆσθε αὐτὸν τὸν ἅγιος Κληρικὸς, ὁ ὁποῖος ἔζησε στὶς ἀρχὲς τοῦ προηγουμένου αἰῶνος καὶ ἐκοιμήθη στὶς 2 Μαρτίου 1932. Ὁ π. Νικόλαος ἦταν ὑπόδειγμα ταπεινώσεως καὶ ἀπλότητος. Δὲν εἶχε πάει στὸ Πανεπιστήμιο, δὲν εἶχε γνώσεις, δὲν εἶχε εὐφράδεια. Ἦταν ἓνα πτωχὸς παπᾶς. Καὶ μάλιστα ἦταν ἀρχικῶς ἔγγαμος καὶ ὅταν ἐκοιμήθη ἡ Πρεσβυτέρα του ἔγινε καὶ Μεγαλόσχημος Μοναχός.

Γι' αὐτὸν ἔλεγε ὁ ἀείμνηστος Φώτης Κόντογλου τὰ ἐξῆς –αὐτὰ μᾶς τὰ θύμιζε ὁ Γέροντάς μας ὁ Ἀείμνηστος:

● «Ὅταν τὸν ἀδικοῦσαν (τὸν π. Πλανᾶ), τὸν κατέτρεχαν, τὸν παίδευαν, δὲν ἔλεγε λέξι, ἀλλὰ μονάχα ἐκλαιγε σὰν τὸ μικρὸ παιδί, δοξολογοῦσε τὸν Θεὸ καὶ Τὸν ἰκέτευε νὰ συγχωρήσῃ τοὺς ἀδίκους διῶκτες του».

Βαθειὰ ταπεινώσις! Οὔτε χρήματα εἶχε, οὔτε μὀρφωσι, οὔτε εὐφράδεια. Εἶχε ὁμως ἄλλα, ποὺ τοῦ ἔδιδαν πλοῦτο ἄμετρο, ἀσύγκριτο καὶ ἀφθιτο, ἀφθορο δηλαδή, ὁ ὁποῖος θὰ διατηρηθῇ εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ποιὸς ἦταν ὁ πλοῦτός του; Ἦταν ὁ Χριστὸς μας, ὁ Ὅποιος ἦταν μέσα στὴν καρδιά του. Διότι, διὰ μέσου τῆς ταπεινώσεως, ὁ ἅγιος αὐτὸς Κληρικὸς εἴλκυε τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ, ἔβλεπε τὸν Θεόν. Ἦταν ὁμως ἐθελοντῆς πτωχὸς –θὰ ἐξηγήσω τὶ ἐννοῶ– καὶ συνεχιστῆς τῆς πορείας τοῦ Πρώτου καὶ Μεγάλου Πτωχοῦ, ποὺ ἦταν ὁ Κύριός μας.

Ποιὸς ἐπτώχευσε ἀσύγκριτως καὶ ἔφθασε μέχρις ἐσχάτης ταπεινώσεως καὶ ἐξευτελισμοῦ; Ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὁ Χριστὸς μας. Ἀπὸ ἀγάπη ταπεινώθηκε γιὰ ἐμᾶς καὶ «πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει (Ἐφεσ. β' 4), δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε» (Β' Κορινθ. η' 9), γιὰ νὰ μᾶς πλουτήσῃ, νὰ μᾶς δώσῃ τὴν Οὐράνιο Δόξα, τὸν Οὐράνιο Πλοῦτο.

Πτωχεία ἐδῶ δὲν ἐννοοῦμε τὴν ἐξωτερικὴ, τὸ νὰ μὴν ἔχου-

με χρήματα και να ζούμε μία πτωχική ζωή, πού και αυτή βεβαίως είναι καλή και ευλογημένη, όταν την σηκώνουμε με ταπεινώσι και δοξολογία, αλλά έννοούμε την *έθελούσια, την έκούσια πτωχεία*: όταν δηλαδή πτωχέυη κανείς από τον *πλοῦτο* του τόν *πνευματικό* και *κατεβαίνει*, και ταπεινώνεται.

Όταν ένας άγριεύη έναντίον μου, με κατηγορή, με ύβρίζη ή ό,τιδήποτε άλλο, και έγώ εκείνη την στιγμή, μιμούμενος τόν *πτωχέυσαντα δι' ήμās Κύριο*, πέφτω στα πόδια του και ζητώ συγγνώμην, ήδη έχω *πτωχέυσει*. **Κ**αι έχω *πτωχέυσει* τόσο πολύ, πού ό,τι και να μου κάνη ό άλλος, έγώ βλέπω στό πρόσωπό του την Εικόνα του Θεού και τόν ευλογώ... **Κ**αι έτσι θα συγκινηθῆ και θα βάλη άρχη μετανοίας, διότι θα του έχω δώσει ένα καλό παράδειγμα του τι σημαίνει να είμαι *έθελοντής πτωχός*, να είμαι *διά Χριστόν πτωχός*, να ακολουθώ τόν πρώτο *Πτωχό*, τόν Κύριό μας και Θεό μας.

* * *

Θά μπορούσε να πῆ κανείς, γιατί δέν είπε ό Κύριος, στόν *Μακαρισμό* αυτό: «Μακάριοι οί ταπεινοί», «Μακάριοι οί ταπεινόφρονες», αλλά είπε: «Μακάριοι οί πτωχοί τῷ πνεύματι»;

Οί Πατέρες τῆς Έκκλησίας τὸ έρμηνεύουν και αυτό για την οικοδομή μας.

Ό Κύριός μας δέν λέει άπλῶς «πτωχοί», με την γενικώτερη σημασία, αλλά «πτωχοί τῷ πνεύματι», αυτοί δηλαδή πού συναισθάνονται την *πνευματική τους πτωχεία και γύμνια*.

Και ποιός άρά γε μπορεί να πῆ, ότι δέν είναι *πνευματικά γυμνός*;

Κάνω μία παρένθεσι. **Ό**ταν σταθούμε σε προσευχή, και ή προσευχή είναι ό *πνευματικός καθρέπτης* τῆς ψυχῆς μας, όταν είμεθα μπροστά στις άγιες Εικόνες, και στόν Ναό και στό σπίτι μας, εκείνη την στιγμή είμεθα *γυμνοί* ενώπιον του Θεού. **Έ**κείνος γνωρίζει τι έχουμε μέσα μας, τι φέρουμε μέσα μας, τι μάς πολεμεί, τι μάς οδηγεί σε ήττες και πτώσεις. **Μ**όνο ό Χριστός μας γνωρίζει την *γύμνια* μας.

Άπό τούς ανθρώπους μπορούμε να ξεφύγουμε, να καλύψουμε με τόν ένα ή τόν άλλο τρόπο την *πνευματική μας γυμνότητα* και να νομίζουν οί άλλοι ότι είμεθα και άγιοι. **Ά**λλά βέβαια, όταν σταθούμε ενώπιον του Θεού, τότε βλέπουμε την *γύμνια μας την πνευματική* και αυτό όχι άπλῶς μάς οδηγεί στην ταπεινώσι, αλλά, όπως λένε οί Άγιοι Πατέρες, **μάς πηγαίνει άκόμη περαιτέρω**.

Τί έννοῶ; **Ἡ** ταπεινῶσις ἔχει ἓνα ὄριο, θὰ λέγαμε, στὰ μάτια μας καὶ μέσα στὴν περιγραφὴ τὴν ἀνθρώπινη, τὴν διανοητική, τὴν λογική κτλ.. **Ἀ**λλὰ ἐκεῖνος ποὺ εἶναι *πτωχὸς τῷ πνεύματι*, ποὺ αἰσθάνεται τὴν *γυμνότητά* του, ποὺ αὐτο-μέμφεται, ποὺ κατηγορεῖ τὸν ἑαυτό του, ποὺ συγχωρεῖ τοὺς ἄλλους, τηρεῖ ἀπὸ ἀγάπη ὅλες τὶς εὐαγγελικὲς Ἐντολές, ὅταν φθάσῃ μετὰ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο, **προχωρεῖ ἀκόμη καὶ πέρα ἀπὸ τὴν ταπεινῶσι** καὶ ξεχύνονται σὲ αὐτὸν ὅλα τὰ Χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· παραμένει ἤρεμος, ἡσύχιος, ἀντιμετωπίζει τὰ πάντα μετὰ πνεῦμα μεγαλοψυχίας, συγχωρητικότητος, δὲν ταρασσεται, δὲν ἀγχώνεται, δὲν δημιουργεῖ προβλήματα στοὺς ἄλλους, ὑποφέρει ὁ ἴδιος τὴν ταπεινῶσι ποὺ τοῦ προξενοῦν ἴσως ἄλλοι, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἐσωτερικὸ αἶσθημα εἶναι γεμᾶτο εἰρήνη, σὰν τὴν θάλασσα ποὺ ρίχνεις μέσα ἓνα βότσαλο. **Τί** ἔγινε; **Τί**ποτα!... **Ἔ**τσι εἶναι καὶ ἡ καρδιὰ τοῦ *πτωχοῦ τῷ πνεύματι*.

Μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς: **Ἐ**γὼ δὲν βλέπω τὸν ἑαυτό μου σὲ τόσο χαώδη πνευματικὴ κατάστασι, νὰ ἔχῃ τόσες ἐλλείψεις, ὥστε δὲν βλέπω καὶ τὸν λόγο νὰ ταπεινωθῶ τόσο πολὺ, διότι ἡ ταπεινῶσις κατὰ κόσμον θεωρεῖται ἀδυναμία.

Καὶ ὅμως δὲν εἶναι ἀδυναμία. **Ἡ** μεγαλύτερη *δύναμις*, ὅπως τὸ βεβαιώνει ὁ Κύριός μας, οἱ Ἅγιοι ἀλλὰ καὶ οἱ σύγχρονοι διανοητές, εἶναι ἡ ταπεινῶσις. **Ἡ** ταπεινῶσις εἶναι ἐκεῖνη ποὺ διαλύει τὰ πάντα, γι' αὐτὸ δὲν εὐρίσκει ἐμπόδια πουθενά. **Κ**αὶ ἂν εὐρίσκη ἐμπόδια, εἶναι προσωρινὰ καὶ μετὰ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ξεχύνεται καὶ διαλύει ὅλα τὰ ἐμπόδια.

Γι' αὐτό, λέγουν οἱ Ἅγιοι Πατέρες, τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ, ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ φαίνεται στὴν ἀσθενεία μας. **«Ἡ** γὰρ δύναμις Μου (τοῦ Θεοῦ) ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται (ἀποδεικνύεται)» (Β' Κορινθ. ιβ' 9), λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος εἶχε μία νόσο καὶ παρακαλοῦσε τὸν Κύριο νὰ τὸν βοηθήσῃ. **Ὁ** Κύριος ὅμως τοῦ ἔλεγε: **Ἦ**χι! **Σ**οῦ ἀρκεῖ ποὺ εἶσαι ἔτσι ἀδύνατος, *πτωχὸς τῷ πνεύματι*, στηρίζεις πλέον τὰ πάντα ἐπάνω Μου καὶ δὲν ἔχεις τὴν ψευδαίσθησι, ὅτι ἐσὺ τὰ κατορθώνεις ὅλα –τὰ θαύματα ποὺ ἔβλεπε νὰ γίνωνται ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. **Αὐ**τὴ εἶναι ἡ βαθεῖα ταπεινῶσις τοῦ πνεύματος.

* * *

Ἄς **κάνουμε** ἐμεῖς λοιπὸν τώρα μία κριτική. **Ἄ**ς δοῦμε πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ εἴμεθα καὶ δὲν εἴμεθα, μέσα ἀπὸ ἓνα πολὺ ὠραῖο αὐτοκριτικὸ κείμενο τοῦ Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, τὸ ὁποῖο θὰ σᾶς μεταφέρω βέβαια μετὰ ἀπλᾶ καὶ συμπληρωματικὰ λόγια, διότι ἡ γραφὴ του ἦταν σὲ ἄλλο γλωσσικὸ ἐπίπεδο.

Λέει λοιπὸν ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ:

- **Σ**ὲ ξέχασαν; **Δ**ὲν πειράζει (θα πῆς μέσα σου).
- **Σ**ὲ ἀδίκησαν; **Ξ**έχασέ το.
- **Σ**ὲ περιφρόνησαν; **Ν**ὰ χαίρεσαι.
- **Σ**ὲ κατηγοροῦν; **Μ**ὴν ἀντιλογῆς.
- **Σ**οῦ ἀφαιροῦν τὸν λόγο; **Μ**ὴν λυπᾶσαι.

(Ἐχω δεῖ ἀνθρώπους, ποὺ ὅταν τοὺς ἀφαιρῆται ὁ λόγος, τὸ τι γίνεται δὲν περιγράφεται.)

- **Σ**ὲ κοροϊδεύουν; **Μ**ὴν ἀπαντᾶς.
- **Σ**ὲ ὑβρίζουν; **Σ**ιώπα, προσευχόμενος.
- **Θ**υμώνουν μαζί σου; **Μ**εῖνε ἥρεμος.
- **Σ**ὲ κακολογοῦν; **Μ**ὴν ἀντιμάχεσαι.
- **Σ**ὲ συκοφαντοῦν καὶ σὲ εἰρωνεύονται; **Ν**ὰ μακροθυμῆς.
- **Τ**ὰ παιδιά σου δὲν ἀκοῦνε τὶς συμβουλές σου; **Π**έσε στὰ γόνατα.

(Ἐμεῖς εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ τὰ βάλουμε μὲ τὰ παιδιά, λέμε ὅτι φταίει τὸ σχολεῖο, φταίει ἡ Πολιτεία, φταῖνε οἱ ἀντίχριστοι τοῦ κόσμου καὶ τὰ παιδιά μας ἔχουν φθαρῆ. Ἐσὺ ἔπεσες στὰ γόνατα, ὅταν τὰ παιδιά σου δὲν ἀκοῦνε τὶς συμβουλές σου;)

• **Ἦ**πάρχει ταραχὴ καὶ ἐκνευρισμὸς στὸ ἀνδρόγυνο; **Δ**ὲς ποῦ φταῖς ἐσύ, καὶ ὄχι ὁ ἄλλος.

(Ἐμεῖς συνήθως προσπαθοῦμε νὰ βροῦμε στὸν ἄλλον τὴν αἰτία τῆς δυσκολίας καὶ ὄχι σὲ ἐμᾶς.)

• **Ἐ**φταιξες; **Ζ**ήτησε συγγνώμην.

• **Ἐ**χεις ὑγεία; **Δ**όξαζε τὸν Θεό.

• **Τ**αλαιπωρεῖσαι ἀπὸ ἀρρώστειες; **Κ**αὶ πάλι δόξαζε τὸν Θεό.

• **Γ**κρίνια, ἀνεργεία, φτώχεια καὶ ἀσυνεννοησία μέσα στὸ σπίτι; **Μ**ὴ στενοχωριέσαι. **Μ**ὴν χάνης τὴν ἡρεμία σου. **Ν**ήστευσε, ἀγρύπνησε, κάνε προσευχή, γονάτισε.

• **Ἐ**πεσες στὴν ἁμαρτία; **Σ**ήκω μὲ τὴν μετάνοια καὶ δόξασε τὸν Θεὸ ποὺ δὲν ἐπέτρεψε νὰ πᾶς ἀκόμη παρακάτω.

• **Ξ**ανάπεσες στὴν ἁμαρτία; **Π**άλι σήκω καὶ πάλι συνέχισε μὲ ὑπομονή. **Δ**όξασε τὸν Θεό.

• **Ξ**ανάπεσες γιὰ ἑκατοστὴ φορά; **Αἶ**, ἐλεεινολόγησε τὸν ἑαυτό σου, φτύσέ τον, καταπάτησέ τον, ἐφάρμοσε μία σκληρὴ αὐτοκριτικὴ στὸν ἑαυτό σου, ποὺ εἶσαι πλέον ἀδιόρθωτος καὶ ἀκατάστατος. **Σ**τέναξε βαθεῖα, κλαῦσε, κτύπησε τὸ στήθος σου καὶ βόησε μαζί μὲ τὸν Τελώνη: ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ».

* * *

Αὐτή ἡ Παρακαταθήκη, αὐτὸς ὁ πρῶτος Μακαρισμὸς τοῦ Κυρίου μας εἶναι τόσο θεμελιῶδες θέμα καὶ σωτήριο γιὰ ἐμᾶς, ὥστε ἀπὸ τὴν βίωσί του νὰ ἐξαρτᾶται ἂν θὰ γίνουμε μέτοχοι τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

«**Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν**».

Γιατί εἶναι αὐτῶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν; **Διότι** ὅσο πτωχαίνει ὁ ἄνθρωπος, δηλαδή ὑποβιβάζει τὸν ἑαυτό του, αὐτομέμφεται κτλ., τόσο ἀδειάζει ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, καὶ ὅσο ἀδειάζει ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, τόσο γεμίζει ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν Ἀδελφὸ του καὶ τόσο περισσότερο γεμίζει ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν Χριστό μας.

Προϋπόθεσις εἶναι νὰ πτωχεύσουμε πνευματικά, προϋπόθεσις εἶναι νὰ ταπεινωθοῦμε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ μᾶλλον ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἐν ἀναφορᾷ μὲ τὸν Θεὸ καὶ μὲ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ, οὕτως ὥστε μέσα μας νὰ ἀποκτήσουμε τὸν πλοῦτο τῆς Χάριτος, τὴν Χάρι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἄς πτωχεύουμε τῷ πνεύματι, Ἀδελφοί μου. Ἄς μὴ θεωρῆται αὐτὸ ὑποτιμητικό. **Ἄς** μὴ ἀγριεύουμε. **Ἄς** μὴ μᾶς διακρίνη αὐτὸ πὸν νοθεύει καὶ ἀναιρεῖ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα, δηλαδή ἡ αὐτοδικαίωσις. **Ἄς** μὴ προτιμοῦμε τὴν αὐτο-δικαίωσι. **Θὰ** προσέξατε ἀπὸ τὰ λεγόμενα, ὅτι ἡ καρδιὰ τοῦ προβλήματός μας εἶναι ἡ αὐτο-δικαίωσις, διότι ἐμεῖς πάντα ἔχουμε δίκαιο, ἐμεῖς εἴμεθα πλούσιοι, εἴμεθα ἱκανοὶ γιὰ τὰ πάντα καὶ ὅποιοσδήποτε μᾶς ἀμφισβητήσῃ ἢ μᾶς ἐκφράσῃ ἀντίθετη ἄποψι ἢ μᾶς ὑβρίσῃ ἢ μᾶς κατακρίνῃ ἢ μᾶς ἀδικήσῃ, ἢ δὲν ξέρω τι ἄλλο, εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ τοῦ ἐπιτεθοῦμε, αὐτο-δικαιούμενοι ἐμεῖς, ὥστε νὰ ὑποτιμήσουμε ἐκεῖνον.

Ἐμεῖς ὅμως, ὡς Χριστιανοί, πρέπει νὰ κάνουμε τὸ ἀντίθετο: νὰ αὐτο-μεμφόμεθα. **Τὸ** φάρμακο γιὰ τὴν αὐτο-δικαίωσι εἶναι ἡ αὐτο-μεμψία, ἡ ταπεινώσις, ἡ μετάνοια, ἡ πτωχεία δηλαδή ἐν Χριστῷ.

Ἔτσι, θὰ ὁμοιάσουμε στὸν πτωχέσαντα δι' ἡμᾶς Χριστὸ μας, τὸν Πρῶτο καὶ Μεγάλο Πτωχό, πὸν εἶναι ὁ Κύριός μας.

Πάντοτε πρέπει νὰ ἀκολουθοῦμε καὶ νὰ ἰχνηλατοῦμε τὰ ἰχνη, **Ὁ** Κύριός μας ἔπαθε ὑπὲρ ἡμῶν, ταπεινώθηκε καὶ ἔφθασε μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ, καὶ ἐμεῖς καλούμεθα νὰ ἀκολουθήσουμε τὰ ἰχνη τοῦ Χριστοῦ μας, ὅπως λέει ὁ

Ἀπόστολος Πέτρος. Ἄφοῦ δὲν ἀκολουθοῦμε τὰ ἴχνη Του, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, σημαίνει ὅτι δὲν εἴμεθα Χριστιανοὶ καὶ δὲν υἱοθετοῦμε τοὺς Μακαρισμοὺς τοῦ Χριστοῦ μας, καὶ μάλιστα τὸν πρῶτο, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ βᾶσις, ὅπως εἶπαμε, τῆς κλίμακος ποῦ θὰ μᾶς ἀνεβάσῃ σιγά-σιγά στὸν Οὐρανό, γιὰ νὰ ἐνωθοῦμε με τὸν Κύριό μας καὶ Θεό μας.

* * *

Εἶθε λοιπὸν οἱ εὐχῆς τοῦ Ἀειμνήστου †Πατέρα μας, τοῦ ὁποῖου σᾶς μεταβιβάσω τὴν Παρακαταθήκη, νὰ καλλιεργήσουμε τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα, καὶ με ἄλλους τρόπους, στοὺς ὁποῖους ἔχουμε ἀναφερθῆ κατὰ καιροὺς, ἀλλὰ καὶ με αὐτό:

● **Βιώνοντας** τὸν πρῶτο Μακαρισμὸ τοῦ Κυρίου μας: «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι».

Ἔτσι, θὰ πλουτήσουμε πλοῦτον, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι ἄφθαρτος καὶ θὰ βιώνουμε ἀπὸ τώρα τὴν Δόξα τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ὃ γένοιτο, με τὴν Χάρι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Σᾶς εὐχαριστῶ!

† Ὁ Ω. κ' Φ. Κ.

†

*Τῷ δὲ Θεῷ
δόξα καὶ εὐχαριστία!*

